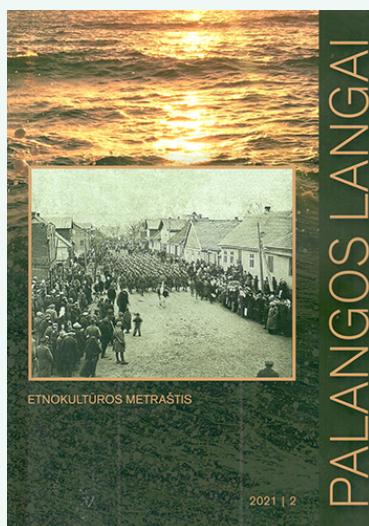

Atviri, iškalbingi, dėmesi prikaustantys „Palangos langai“

PARENGĖ JURGA ŽEMAITYTĖ

Etnokultūros metraščio „Palangos langai“ (Nr. 2) viršelis

Prieš trejetą metų (2018-aisiais) nudžiugino Palangos miesto savivaldybės viešosios bibliotekos 500 egz. tiražu išleistas pirmasis šios įstaigos spaudai parengto etnokultūros metraščio „Palangos langai“ numeris.

Jo pratarmėje leidėjai rašė:

„Kviesdami pažinčiai, atveriame langus į krašto etnokultūrą. Dalinamės tuo, ką išsaugojome, kas sudaro mūsų identitetą ir padeda išlaikyti tautinį tapatumą, regiono etnografinį savitumą. Palangiškių ir šventojiškių etninė kultūra – tai gyvenimo būdas sūrių jūros purslų apšlakstytoje pajūrio žemėje.“

Averiame langus, kad pažintumėm tuos, kurie mums svarbūs, bei pažvelgtumėm į jų darbus, atskleistume krašto unikalumą, išsaugotume tradicijas. Atvertų langų galėtų būti ir daugiau. Tai turtingas kraštas. Amatų. Veiklų. Būdo. Žmonių. Paties gyvenimo. Telieka tai kitam kartui. O kaip nutiks, parodys laikas...“

Pirmajame leidinio numeryje, kaip ir buvo iš anksto skelbta, daugiausiai dėmesio skirta nematerialiam kultūros paveldui.

Metraščio pradžioje – gražus nusilenkimas ir pagarbos atidavimas ilgametei Pa-

langos istorijos tyrinėtojai, pedagogai Emilijai Adiklienai (1906–1993): išspausdintas profesionaliai parengtas, išsamus, gausiai Palangos archeologinių radinių nuotraukomis iliustruotas Viktorijos Ziabrevos straipsnis „Emilijos Adiklienės kraštotyrinė veikla ir archeologinis rinkinys Palangos kurorto muziejuje“. Metraštyje paskelbti ir du spaudai parengti E. Adiklienės straipsniai: „Zuzana Rūtytė-Kaunienė – žolininkė“ ir „Ignas Vilkas – Palangos m. statybininkas“.

Leidinio „Fotopaveldo“ skyriuje – trumpu tekstu ir nuotraukomis iš albumo pratiessamas pasakojimas apie palangiškių Vilkų šeimą, kurią labiausiai išgarsino talentingas, daugelį XX a. pirmosios pusės kurorte iškilusių medinių vilų ir gyvenamujų namų pastatės, medžio drožiniaiš Šv. Mergelės Marijos Ėmimo į dangų bažnyčią papuošęs liaudies meistras, aktyviai Palangos miesto saviveikloje dalyvavęs Ignas Vilkas (1883–1943).

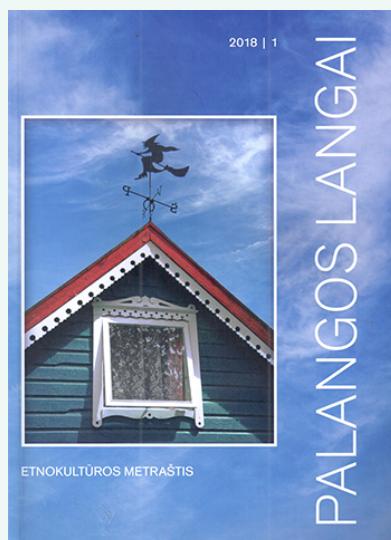
Leidinio Švietimo skyriuje – išsamiais straipsniais apie Palangos krašto istoriją pastaraisiais metais džiuginančios Palangos bibliotekininkės Bronislavos Spevakovičės publikacija „Senojoj Palangoj skambėjo jaunatiškas klegesys ir sklandė svajonės...“ apie 1886 m. kurorte pradėjusią veikti Palangos progimnaziją, kuri 1913 m. buvo reorganizuota į gimnaziją. Tame pačiame skyriuje – ir kitos Palangos bibliotekininkės – Dainoros Kaniavienės straipsnis „Antano Smetonos mokslai Palangoje“, išplečiantis žinių ratą apie iškilius valstybės ir politikos veikėjus, kurie moko(si) minėtoje Palangos progimnazijoje.

Prisiminimais apie pedagoginių darbų Palangoje laikotarpiu nuo 1959 iki 1999 m. straipsnyje „O buvo taip...“ dalinasi pedagogas, Palangos Švietimo skyriaus darbuotojas Algimantas Želvis.

Du tekstai paskelbti skyriuje „Muzikos kultūros tradicija“: pateikiamas išsamus Zitos Baniulaitytės straipsnis apie kurorto folkloro ansamblį „Mèguva“, kuriam autorė kartu su kolege Diana Šeduikiene vadovauja, ir savo pavadinimu papildomų komen-

Palangos pušys. D. Mukienės nuotrauka

Etnokultūros metraščio „Palangos langai“ (Nr. 1) viršelis

tarų nereikalaujantis Viktorijos Puidokės straipsnis „Palangos orkestras – europietiškos tradicijos ir kultūros sergėtojas“.

„Literatūros“ skyriuje – daugeliui net ir

(Nukelta į 24 p.)

Rotonda Palangos botanikos (Birutės) parke, kurioje vasaromis vyksta pučiamujų orkestro koncertai

(Atkelta iš 23 p.)

seniai pajūrio krašto istorija besidominčių skaitytojų – naujos atodangos: paskelbtas Kretingos muziejiniinkės Jolantos Klietkutės straipsnis apie Palangą garsinusią rašytoją Eleonorą Bucevičienę. Čia rasime ir Noros Valicka-Bucevičienės (rašytoja Eleonora Bucevičienė) apybraižą „Palanga“, kuri 1921 m. sausio 12, 13, 18 dienomis buvo išspausdinta dienraštyje „Laisvė“.

Tame pačiame skyriuje paskelbta ir š bibliotekos direktoriaus Kęstučio Raudžio iš rusų į lietuvių kalbą išversta rusų rašytojo, publicisto, redaktoriaus Aleksandro Engelmejero 1902 m. išleistos knygos (pavadinimas lietuvių kalba „Per rusų ir skandinavų šiaurę“) ištrauka, kurioje rašoma apie Palangą.

„Sukakčių“ skyrelyje – Dainoros Kaniavienės tekstas „Palanga Lietuvos šimtmečio verpetuose“. Čiapateikta trumpa kurorto gyvenimo 1918–2017 m. apžvalga. Leidinys užbaigiamas Bronislava Spevakovienės parengtu tekstu apie svarbiausias sukaktis, kurias Palanga minėjo 2018 ir 2019 metais.

Šis 500 egz. tiražu išspausdintas leidinys gausiai iliustruotas. Jį sudarė jau ne kartą minėtos bibliotekininkės Dainora Kaniavienė, Bronislava Spevakovienė. Kartu su jmis dirbo ir Aura Banevičienė. Ši leidinį, kaip ir 2021 m. metraštį, gražiai sumarketavo Ingrida Ramanauskienė. Spaustinė Klaipėda spaustuvė „Druka“.

2021 m. taip pat 500 egz. tiražu išleisto antrojo „Palangos langų“ numerio sudarytojų gretas papildė bibliotekos direktorius K. Raudys. Siame leidinyje daugiausiai dėmesio skirta Palangos grąžinimo Lietuvai 100 metų sukakties temai. Etnometraš-

tis pradedamas skyrimi „Istorija“. Jame spausdinamas Latvijos karo muziejaus Rinkinių skyriaus vedėjo dr. Krišs Kapenieks straipsnis „Palangos valsčius Laisvės kovų laikotarpiu (1918–1920), Palangos kurorto muziejaus direktorė Virginijos Paluckienės parengta išsami Palangos savivaldos raidos 1921–1940 m. apžvalga ir 1913 m. Palangos mylėtojų draugijos išleistos dr. Stanislovo Karlovskio knygos „Palanga ir Kretinga“ (lenk. Karwowski S. Polaga i Kretynga) vertimas iš lenkų į lietuvių kalbą.

Asmenybėms skirtame skyriuje pateiktas išsamus B. Spevakovienės pasakojimas apie škotą Džeimsą Jangą Simpsoną, jo ryšius su Palanga, jo indėlį Palangos kraštą grąžinant Lietuvai. Skelbiama ir svarbiausia informacija apie 2021 m. kovo 31 d. kurorte vykusią šventę, skirtą Palangos grąžinimo Lietuvai 100-mečio jubiliejui.

Dainora Kaniavienė prateisia pirmajame metraščio numeryje pradėtą pasakojimą apie Prezidento Antano Smetonos ryšius su Palanga – ši kartą paskelbtas tekstas apie jo viešnages kurorte.

Nematerialaus krašto kultūros paveldo skyriuje – du Monikos Grigūnienės straipsniai: „Palangiškių tautosaka: patarės, priežodžiai, sakmės ir legendos“ bei „Kulinarinis paveldas: žemaičių valgių skonis ant palangiškių stalo“.

Toliau siame leidinyje viešinami jau minėtos kurorto kraštotyrininkės ir pedagogės E. Adiklienės tekstai. Ši kartą juose pasakojama apie Palangos siuvėjus Praną Vainorą ir Bronę Butkutę-Vitkienę.

Paskelbtas ir Vytauto Didžiojo universiteto darbuotojos dr. Auksės Noreikaitės straips-

nis apie gyvenimą Palangos ir Rucavos paribyje, kuris remiasi 2011 ir 2018 m. šiame kurorte surinkta empirine medžiaga.

„Infrastruktūros“, „Spaudos“, „Kartografijos“ skyreliuose išspausdinta po vieną žurnalisto Vytauto Žeimanto straipsnį: „Palangos oro uostas: pirmieji žingsniai“, „Palangos atspindžiai periodikoje ir kurorto spauda 1886–1940 m.“, „Palanga ir Šventoji Lietuvos ir kitų kraštų žemėlapiuose“.

Leidinys užbaigiamas dėmėj ne mažiau patraukiančiu „Kelionių apybraižų“ skyrimi, kuriame paskelbta iš rusų į lietuvių kalbą išversta lenkų kilmės rusų rašytojo, žurnalisto, literatūros kritiko, leidėjo Fadėjaus Bulgarino 1843 m. Sankt Peterburge išleistų tekstu išstrauka – „Jūros maudyklės vakarinėse gubernijoje, Baltijos jūros pakrantėje“.

Didesnių komentarų nereikia, kad suprastum, kokios didžiulės vertės šie du leidiniai. Jie rodo, jog paskutiniai dešimtmečiais kurorte susiformavo brandus kūrybingas miesto bibliotekos kolektyvas, gebantis parengti išsamius, labai informatyvius krašto tyrimo darbus, savo leidybinę veiklą pratirintant su tuo bendradarbiaujančių kitų autorių straipsniais. Ne mažiau svarbu, kad parengiami spaudai ir skelbiami jau anapilin išėjusių garbių, daugelį meto krašto istoriją tyrinėjusių tokių palangiškių kaip E. Adiklienė tekstai. Pagyrimo kurorto bibliotekininkai verti ir už tai, jog į lietuvių kalbą pradėti versti ir skelbti pirmieji užsienio šalyje paskelbti vertingi tekstai apie kurorto kūrimosi istoriją. Ši darbą biblioteka planuoja tęsti ir ateityje.

Sveikintina ir tai, jog šio turiningo ir savalaikio metraščio leidybą finansuoja Palangos miesto savivaldybė.

Jurginės Palangoje. Dainuoja folkloro ansamblis „Virvytė“ dainininkai. D. Mukienės nuotrauka